Scientific Bulletin of Namangan State University

Volume 1 | Issue 11 Article 62

11-11-2019

TO THE SOCIAL LIFE ON ACTIVITY OF STUDENTS AND YOUTH Preparation considerations

N. Abdullayeva
Associate Professor of ASU

З. Raxmonva
Associate Professor of ASU

Follow this and additional works at: https://uzjournals.edu.uz/namdu

Part of the Education Commons

Recommended Citation

Abdullayeva, N. and Raxmonva, З. (2019) "TO THE SOCIAL LIFE ON ACTIVITY OF STUDENTS AND YOUTH Preparation considerations," *Scientific Bulletin of Namangan State University*: Vol. 1 : Iss. 11 , Article 62.
Available at: https://uzjournals.edu.uz/namdu/vol1/iss11/62

This Article is brought to you for free and open access by 2030 Uzbekistan Research Online. It has been accepted for inclusion in Scientific Bulletin of Namangan State University by an authorized editor of 2030 Uzbekistan Research Online. For more information, please contact sh.erkinov@edu.uz.

TO THE SOCIAL LIFE ON ACTIVITY OF STUDENTS AND YOUTH Preparation considerations

Cover Page Footnote
???????

Erratum
???????

This article is available in Scientific Bulletin of Namangan State University: https://uzjournals.edu.uz/namdu/vol1/iss11/62

ISSN:2181-0427

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

НАМАНГАН ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ ИЛМИЙ АХБОРОТНОМАСИ

НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК НАМАНГАНСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА

НАМАНГАН ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ ИЛМИЙ АХБОРОТИ

2019 йил 11 сон

O'QUVCHI-YOSHLARNI FAOLLIK ASOSIDA IJTIMOIY HAYOTGA TAYYORLASH MASALALARI

N. Abdullayeva, 3. Raxmonva
ADU Umumiy pedagogika dotsentlari

Аннотация: *Maqolada ta'lim-tarbiya jarayonlarida shaxsning ijtimoiy faolligida ijtimoiy jihatdan o'zlikni anglash, jamiyat tomonidan tan olingan ma'naviy-axloqiy me'yorlarga muvofiq harakat qilish, ijtimoiy munosabatlarga faol kirishish hamda turli ijtimoiy ta'sirlarga munosib javob berish ko'nikmalarini o'zlashtirilishi masalalari tahlil qilingan.*

Аннотация: *В статье обучаются навыкам социального самосознания, социального поведения, активного участия в социальных отношениях и адекватного реагирования на различные социальные воздействия в образовательной деятельности и анализы проводится.*

Abstract: *The article teaches the skills of social self-awareness, social behavior, active participation in social relations and an adequate response to various social influences in educational activities and analyzes.*

Ta'lim-tarbiya jarayonlarida shaxsning ijtimoiy faolligida ijtimoiy jihatdan o'zlikni anglash, jamiyat tomonidan tan olingan ma'naviy-axloqiy me'yorlarga muvofiq harakat qilish, ijtimoiy munosabatlarga faol kirishish hamda turli ijtimoiy ta'sirlarga munosib javob berish ko'nikmalarini o'zlashtirilishi ta'minlanadi. Ijtimoiylashuv chog'ida shaxs o'zi mansub bo'lgan millat hamda umuminsoniyat tomonidan yaratilgan madaniyat asoslarini o'zlashtirilishi ta'minlanadi, ilmiy bilimlar to'g'risidagi ma'lumotlarga ega bo'ladilar, o'zida yuksak insoniy sifatlarni tarbiyalanishiga e'tibor qaratadi.

Bugungi kunda dunyo miqyosida kechayotgan jarayonlarni ongli ravishda tahlil qilib, ularga nisbatan oqilona yondoshish shaxs sifatidagi eng birinchi vazifasi bo'lsa, uning ikkinchi muhim vazifasi o'zi yashab turgan ijtimoiy hayotni takomillashtirish ishida ishtirok etishdir. Ijtimoiy hayot bugungi sharoitda yagona davlat hududida ko'pchilik tomonidan qabul qilingan o'z qonun-qoidalariga ega. Ana shu muayyan mamlakatning ijtimoiy-siyosiy hayotida umummilliy farovonlik va yuksalishi yo'lida faol ishtirok etish vazifasini fuqarolik mas'uliyati deyish mumkin.

O'quvchilarining psixologik, fiziologik, aqliy hamda jismoniy rivojlanish xususiyatlarini hisobga olgan holda shakllantirish o'z navbatida yoshlarni asta-sekin ijtimoiy munosabatlarga moslashishlariga yordam beradi.

Ta'lim-tarbiya jarayonlari esa yoshlarni hayotda asqotadigan, yashash tarzini tartibga soluvchi jamiyatda mavjud me'yorlar asosida faoliyat yuritishlari uchun zarur bo'lgan malakalarni egallashlariga xizmat qiladi

Ta'lim tizimining hozirgi zamon rivojlanish bosqichlarini xarakterlovchi faoliyat turlari va bilish usullari integratsiyasi, maktab, shuningdek, oila va ijtimoiy muhitning tarbiyaviy funksiyalarini boyitishga yo'naltirilganligi yaqqol namoyon bo'lmoqda.

Tadqiqotlar ko'rsatishicha, hozirgi har xil yoshdagi o'quvchilar rivojlanishi jarayonlari dinamikasida o'zgarishlar yuz bermoqda.

O'quvchilarni ijtimoiy faolligini shakllantirishning ta'lim-tarbiyaviy ahamiyati kattadir. Shaxs va jamiyat taraqqiyoti takomillashuvining bosh mezoni, ma'naviy-mafkuraviy tarbiyaning poydevori - o'zlikni anglash va o'z-o'zini boshqarishga o'rgatishdir. Chunki shaxsdagi ijtimoiy faollikning asosini o'z-o'zini boshqarish va o'zligini anglash tashkil etadi.

O'quvchilarda ijtimoiy faollikni tarbiyalash bu majmuaviy pedagogik ta'sir natijasida tarkib topadi. Ya'ni ijtimoiy faollik tarbiyasini, asosan, ta'lim va tarbiya jarayonida, mehnat faoliyati, ijtimoiy muhit, mahalla, jamoatchilik ta'siri, ijtimoiy topshiriqlarni bajarish jarayonida amalga oshiriladi.

Ijtimoiy faollik tarbiyasi inson hayot faoliyatida muhim o'rin tutadi. Birinchidan, tarbiya vositasi yordamida muhit ta'sir qila olmagan narsalar o'rganiladi, ya'ni bilim, ma'lumot egallanadi, mehnat va texnik faoliyat bilan bog'liq bo'lgan ko'nikmalar va malakalar hosil bo'ladi.

Agar bola o'zi shug'ullanayotgan faoliyat mazmunin anglab etib, unga ongli munosabatda bo'lsa, u jarayonlarga faol ishtirok etadi iste'dodi tezroq va kuchliroq ro'yobga chiqa boshlaydi.

Pedagogik jarayonda asosiy e'tibor bola mustaqilligini shakllantirishga qatilmog'i zarur, aksincha ularning faolligiga erishib bo'lmaydi. Ya'ni o'quvchining faolligi uning mustaqilligi orqali vujudga keladi. Mustaqillik tufayli o'quvchi ta'limning faol subyektiga aylanadi. Ta'lim jarayonidagi mustaqillik faollik uchun shart-sharoit vazifasini o'taydi, faollik esa o'z navbatida o'quvchilarda mustaqillikni tarbiyalash uchun asos bo'ladi.

Demak, faollik tushunchasi xoh o'quv-tarbiya, xoh ijtimoiy va ma'naviy hayot to'g'risida bo'lmasin, insonning ongli, aqliy faoliyatini ifodalash uchun ishlatiladi.

Hozirda yoshlarning ijodkorligi, tashabbuskorligi, mustaqilligi va ishga ijodiy yondashuvi, ijtimoiy faolligi masalasiga alohida e'tibor berilmoqda. Albatta, o'z navbatida faol faoliyat uchun o'quvchilar har tomonlama rag'batlantirib boriladi, biroq ular bilan munosabatlarini doimiy mo'tadil holatda nazorat qilib borish zarur.

Bunday vaziyatlarda ularning imkoniyatlarini yuqori baholab, mustaqil faoliyat yuritayotgan hollarda bee'tiborlikka yo'l qo'yilmaslik kerak, aks holda, o'zbilarmonlik kabi illatlar ham kelib chiqishi mumkin. Tashabbuskor, ijodkor o'quvchilar faoliyati doimiy nazorat qilinib , maqsadli yo'naltirib turilmog'i maqsadga muvofikdir.

O'quvchilarni ijtimoiy munosabatlarga tayyorlashda ularning oila a'zolari, ota-onalari, tengdoshlari va atrofimizdagilar bilan muloqotda bo'lish, jamoat joylarida o'zini tuta olish, mehnatga ongli munosabatda bo'lish, mehnat kishilarining yaratgan moddiy ne'matlariga nisbatan hurmatda bo'lishlik va ularni asrab-avaylab, tejab-tergab ishlatish, ularning qadriga yetish, o'z-o'ziga xizmat ko'rsatish, shaxsiy salomatligi haqida qayg'urish, yaqinlariga nisbatan g'amxo'r bo'lish, ota-onalari, kattalar, o'z yaqinlari, jumladan, ustoz- murabbiylar mehnatini qadrlash kabi ko'nikmalarga katta e'tibor qaratish lozim

O'quvchilarni bugungi shiddat bilan o'zgarayotgan davr va jamiyatimizda mavjud talablar asosida barkamol va yetuk qilib tarbiyalash, ijtimoiy turmushning barcha sohalari

talab etadigan axloqiy, xulqiy, ma'naviy jihatlarni tarkib toptirish barobarida ulardagi ijtimoiy faollikni tarkib toptirish muhim talablardan biridir.

Ijtimoiy faollik ruhida tarbiyalashda quyidagi vazifalrni muhim axamiyat kasb etadi:

1. O'quvchilarni jamiyatimizdagi axloqiy me'yorlarga izchillik bilan o'rgatib borish.
2. Ulardagi ijobiy-axloqiy tajribalarni shakllantirib borish.
3. O'quvchilarning ongi, his-tuyg'usini, xulqini umuinsoniy va milliy odob normalarini o'zlashtirishga qarab yo'naltirib borish.
4. Jamiyat a'zosi, shaxsga xos axloqiy sifatlarni shakllantirish.

Ijtimoiy faollik tarbiyasida o'quvchilarning jamiyatga munosabatini belgilovchi axloqiy sifatlar, vatanparvarlik, do'stlik, o'rtoqlik, fuqarolik, burch va ma'suliyatni anglab yetish, insonparvarlik kabi tushunchalarni singdirib borish, shuningdek, mehnatga munosabatni belgilovchi yetakchi omillar: yuqori mehnat ongliligi, mehnatning hayotiy zaruriyatligini tushunib yetish, mehnatsevarlik, mehnatda jamoa bo'lib ishtirok etish, mehnat ahlini hurmatlash, o'ziga va o'z xalqiga talabchanlikni shakllantirish, o'z faoliyati va xatti- harakatiga ongli munosabat, intizomlilik, madaniy xulq me'yorlariga qat'iy amal qilish, halollik va kamtarlik, samimiylik kabi ko'nikmalarga ega qildirishda turli usullardan suhbat, ma'ruza, hikoya, munozaralardan oqilona va o'rinli foydalanish zarur.

Ta'lim-tarbiya jarayonlarida o'quvchilarning ijtimoiy faolligi va hayoti - g'oyaviy, g'oyaviy-siyosiy e'tiqod, mehnat faoliyati, ma'naviy-ma'rifiy ishlar, jismoniy sog'lomlashtirish, ishlab-chiqarish, tashkilotchilik, yaratuvchanlik, pedagogik jarayon, vatanparvarlik, insonparvarlik, badiiy ijodiyot asosida tarbiyalanib boradi.

Demak, o'quvchilarining imkoniyatlari va qiziqishlarini hisobga olgan holda faoliyatini faollashtirish ularning har tomonlama etuk, aqliy salohiyati yuqori, ma'naviy jihatdan sog'lom bo'lib o'sishlarini ta'minlaydi.

References:

1. Munavvarov A.Q. "Pedagogika" Toshkent. 1999.
2. Quronov M., Qurbonniyozov Z. Ijtimoiy pedagogika. T.2003 y.
3. Xasanboeva O. Oilada ma'naviy-axloqiy tarbiya. T. 1998 y.
4. Musurmonova O. Oila madaniyati milliy g'urur. T. 2000y.

МУНДАРИЖА

ФИЗИКА-МАТЕМАТИКА ФАНЛАРИ
01.00.00 ФИЗИКО-МАТЕМАТИЧЕСКИЕ НАУКИ
PHYSICAL AND MATHEMATICAL SCIENCES

1 Асимптотическая минимаксность линейно-ядерных оценок функции распределения
Абдушукуров, А. А, Муминов А.Л.......... 3
2 Trajectories of quadratic operators which map I_2 to itself
Juraev I.T.......... 10
3 Maple tizimida parabolik turdagi xususiy hosilali differensial tenglama uchun aralash masalani to'r usulida yechish
G.A.Nazarova, Z.O. Arziqulov.......... 19
4 Краевая задача для уравнения четвертого порядка с сингулярным коэффициентом в прямоугольнике
Уринов А.К, Азизов М.С.......... 26

КИМЁ ФАНЛАРИ
02.00.00 ХИМИЧЕСКИЕ НАУКИ
CHEMICAL SCIENCES

5 Oxytropis *Rosea* o'simligining Efir Moylari Tarkibi
Sulaymonov Sh, Abdullayev Sh, Qoraboyeva B.......... 38
6 Уйғунлаштирилган ярим даврий усулда натрий карбоксиметилцеллюлоза олиш
Сайпиев Т.С,Абдуллаев А.М.......... 42

БИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ
03.00.00 БИОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ
BIOLOGICAL SCIENCES

7 Фарғона водийсида тарқалган дўлана (*grataegus* l.) ўсимлигининг микромицетлари ва касалликлари
Абдуразақов А.А, Юсуфжон Ғ. Ш.......... 50
8 Анатомическое строение ассимилирующих органов eruca sativa mill. (сем.brassicaceae) при интродукции в Сурхандарьинской области
Муқимов Б.Б.......... 56
9 Энергетический потенциал гумуса сероземов
Юлдашев Г, Хайдаров. М.......... 62
10 Регуляция влияние 6''-n–кумароилпрунина на энергетической функции митохондрий с ионами кальция
Мамажанов М 67
11 Ғўзанинг *El-Salvador* ёввойи шаклида морфобиологик ва қимматли хўжалик белгиларини назорат қилувчи номзод генларни аниқлаш
Комилов Д.Ж., Бахрутдинова Н.З., Орипова Б.Б. , Кушанов Ф.Н.......... 72

05.00.00 ТЕХNIКА ФАНЛАРИ
ТЕХНИИЧЕСКИЕ НАУКИ
TECHNICAL SCIENCES

12 Robotni harakatini amalga oshiruvchi arduino platformasi
Abdullayeva Sh.I.. 79
13 Ахборот хавфсизлигига бўладиган таҳдидлар ва уларнинг тахлили
Ғаниева Ш.Н, Азимжонов У.А., И.А. Қосимов…………………………………..…… 84

07.00.00 ТАРИХ ФАНЛАРИ
ИСТОРИЧЕСКИЕ НАУКИ
HISTORICAL SCIENCES

14 Давлат–тарихий-маданий анъаналар ташувчиси сифатида
Жўраев А.Т... 89

09.00.00 ФАЛСАФА ФАНЛАРИ
ФИЛОСОФКИЕ НАУКИ
PHILOSOPHICAL SCIENCES

15 Mafkurani tahlil etishning o’ziga xosligi
Mamatov O.V.. 95
16 Кечиримлилик: фалсафий-ирфоний таҳлил
Исақова З.Р... 99
17 Инсон тақдирини англашдаги диний-фалсафий қарашлар ривожи
Мадримов Ж.Б.. 107
18 Сўфийлик таълимоти ривожида Азизиддин Насафий илмий меросининг ўрни
Маматов М.А.. 116
19 Жамиятимиз янги тараққиёт босқичитида хотин-қизларнинг инновацион (тадбиркорликка йўналтирилган) фаоллиги
Ғаниев Б.С.. 122
20 Huquqiy munosabatlarning ma'naviy jihatlari
Sultonov A.X 129
21 Таълим-тарбия – тараққиёт пойдевори: ижтимой-фалсафий талқин
Амирхўжаев Ш.Қ……………………………………………………………………….. 135

10.00.00 ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ
PHILOLOGICAL SCIENCES

22 Ўзбек тилида антонимо-синономик муносабатлар(“Ҳибатул ҳақойиқ” асари лексикаси мисолида)
Сайидирахимова Н.С... 142
23 Matn birliklari
Omonov A 147
24 Муаллиф ва таржимон ўртасидаги руҳий ўхшашликлар ва таржима сифати
Будикова М.Х………………………………………………………………………..…. 151

25 Ўзбек тилидан инглиз тилига бадиий таржиманинг лингвомаданий таҳлили (Абдулла Қаҳҳорнинг “Анор” ҳикояси таржимаси мисолида)
Досбаева Н.Т.…………………………………………………………………………… 157

26 Дейктик белгили сегмент қурилмалар прагматикаси
Умурзоқова М.Э.………………………………………………………………………... 163

27 “Минг бир қиёфа” романида замонавий аёл муаммоси
Азизов Н.Н.……………………………………………………………………………... 168

28 Николас Роу ижодида “Амир Темур” тасвири
Бобаханов М.Я, Турсунов А.Х.……………………………………………………….... 172

29 Ҳозирги ўзбек шеъриятида исёнкор руҳ ғоялари
Тажибаева Д ……………………………………………………………………………… 177

30 Янги тушунчаларни ифодалаш усуллари
Лазиза С.Х.………………………………………………………………………………. 182

31 Туркий халқлар адабиётида навоий анъаналари
Рузибоев Т.………………………………………………………………………………. 186

32 Лисоний шахс типларини ажратиш принциплари
Ниязова Д.Х... 193

33 Источниковедческий анализ тазкире “Канз аль-куттаб” Ас-Саалиби
Сулаймонова Х.М.……………………………………………………………………… 196

34 Chet til ta`limda madaniyatlararo tafovut masalalari
Abduqodirov U.N………………………………………………………………………. 201

35 Психо-аналитик тасвирнинг миллий колорит яратишдаги аҳамияти
Мардонова Л.У.. 207

36 Метонимия асосидаги иборалар
Қўчқарова О.А…………………………………………………………………………… 211

37 Национально-культурная специфика английских и русских слов
Джуманазарова З………………………………………………………………………... 215

38 Суҳайлий шеъриятининг жанр хусиятлари
Болтабоева О.Ю……………………………………………………………………….. 219

39 Ижтимоий тармоқ контентни тижоратлаштириш воситаси сифатида
Бекназаров К.Т.. 223

13.00.00 **ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ**
ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ
PEDAGOGICAL SCIENCES

40 Boshlang’ich sinf o’quvchilarida sog’lom turmush tarzini shakillantirishda sayyohlik va turizmni ahamiyti
Boltaboyev H.H.. 231

41 Jismoniy tarbiya tizimida sog’lom turmush tarzini shakllantirish usullari
Azizov N.N, Azizov M.M………………………………………………………… 236

42 Sports lesson - time requirement
Mikheeva A.………………………………………………………………………..… 240

43 Талабаларнинг ижодий фаолиятларини шакллантириш омиллари
Умаров Қ.Б, Усманова Н.Қ………………………………………………………… 245
44 Qizlar jamoalari bilan ishlaydigan murabbiylar faoliyatining o'ziga xos xususiyatlari
Azizova R.I……………………………………………………………………… 249
45 Метод shadowing в обучении языкам
Жалолов Ш…………………………………………………………………… 252
46 Yosh avlodni barkamol qilib tarbiyalashda harakatli o'yinlarning ahamiyati
Ismoilov T, Ismoilov G'…………………………………………………………… 257
47 How to develop listening skills for students
Nazarova Y.X…………………………………………………………………… 262
48 Мактабгача таълимда ахборот технологиясидан фойдаланишнинг назарий таҳлили
Ботирова З.А…………………………………………………………………… 266
49 Ўқув жараёнида "бумеранг" методидан фойдаланишда вужудга келадиган муаммолар ва уларни олдини олиш йўллари
Отамирзаев О.У, Зокирова Д.Н,………………………………………………… 270
50 Формирование лексических навыков в английском языке в средних школах
Ботирова З.Х…………………………………………………………………… 274
51 Mavhum (abstrakt) san'atning miya faoliyati va tarbiya bilan o'zaro bog'liqligi
Isaqov A.A……………………………………………………………………… 279
52 Физика ўқитувчисининг таълимга Инновацион ёндашуви
Бекназарова З.Ф………………………………………………………………… 282
53 Бўлажак ўқитувчиларнинг мустақил фикрлаш маданиятини ривожлантириш моделини такомиллаштириш
Қамбаров М.М…………………………………………………………………… 286
54 Характерида истерик белгилар бўлган болалар тоифалари ва уларни ўқитиш
Хусанов А.А……………………………………………………………………… 293
55 Boshlang'ich ta'limda innovatsiyaning ro'li
Махмудова Н.А…………………………………………………………………… 298
56 Malakali gandbolchilarning musobaqa faoliyatini o'rganish
Azizov S.V……………………………………………………………………… 302
57 Таълимда ижодий ўйинлар
Tajiboyeva G.M………………………………………………………………… 306
58 Мактабгача таълимда ривожланиш марказларини ташкил этиш муаммоларига доир
Ўринова Ф.Ў…………………………………………………………………… 311
59 Тадбиркорлик фаолиятида умумахлоқий меъёрларнинг ўрни
Эргашева Ф.И…………………………………………………………………… 316
60 Особенности преподаваия математики гуманитариям
Устаджалилова Х, А……………………………………………………………… 321
61 Талабаларнинг ҳуқуқий компетентлигини ривожлантириш технологиялари
Тилеуов Э.М…………………………………………………………………… 326

62 O'quvchi-yoshlarni faollik asosida ijtimoiy hayotga tayyorlash masalalari
Abdullayeva N, Raxmonova З.. 332
63 Оилада болаларнинг ижтимоий- ахлоқий сифатларини шакллантириш омиллари
Ортиқова З.Н.. 335
64 Эффективность модели управления развитием международного сотрудничества высшего образовательного учреждения
Юнусов Ш.Т.. 338
65 Alternative assessment as a means to develop study skills in esp classes in higher educational settings
Kuchkarova Yana... 343
66 Интеллектуальные компьютерные игры – как способ улучшения учебы детей
Нажмиддинова Х.Ё.. 348
67 Кимё тарихи маълумотларидан фойдаланиш талабалар билим олишининг сифат ва самарадорлик омили
Нишонов М, Холмирзаева З.. 351
68 Малака ошириш жараёнида информатика ўқитувчиларини ижодий тафаккурини ривожлантириш механизми
Ахмедова Ш... 356
69 Кластер ёндашуви асосида минтақавий таълим тизимини бошқариш
Тоштемирова С.А.. 361
70 Олий таълим муассасаларида математикадан замонавий ўқув машғулотларини ташкил этиш – таълим жараёнидаги инновацион технологиялардан бири
Зулфихаров И.М., Ўринов Б.О.. 367
71 Бўлажак тарбиячиларда ижодкорлик сифатларини ривожлантириш
Қодирова З.. 371